

Det kuldsejlede trepartsforløb

ARTIKEL

Jesper Due & Jørgen Steen Madsen

2. juni 2014

Trepart i 90'erne og 00'erne

Trepartssamarbejde med samfundsforandrende perspektiv hører til sjældenhederne i den danske arbejdsmarkedsregulerings historie. Realiseringen af arbejdsmarkedspension (AMP) med udgangspunkt i Fælleserklæringen af 8. december 1987 var det første og er stadig det hidtil eneste eksempel.

Med det tættere samspil, der fulgte med arbejdsmarkedspensionens og andre velfærdsgoders indtog i overenskomsterne fra starten af 1990'erne kunne man ellers forestille sig, at der ville være grundlag for et mere udbredt trepartssamarbejde. Mange regnede med, at de socialdemokratiske ledede regeringer gennem 1990'erne ville give nye muligheder, men det var tydeligt, at der efterhånden blev større afstand mellem LO-fagbevægelsen og Socialdemokratiet. De socialdemokratiske ministre var mere interesseret i gennemføre deres store arbejdsmarkedsreformer politisk end at inddrage parterne. Så var man sikker på, at det var politikerne og ikke parterne, der kunne indhøste de politiske gevinster. Det var kun, da LO og DA i enighed tog et initiativ, at forløbet i 1998 fik egentlig treparts karakter.

Under Anders Fogh Rasmussens VK-regeringer fra slutningen af 2001 var der i første omgang et direkte fjendtligt forhold mellem regeringen og fagbevægelsen, der blev svækket med indførelsen af den såkaldte frihedspakke for arbejdsmarkedet i 2002. Men efterhånden blev relationerne blødt op og resultatet blev to store trepartsaftaler, dels om efter- og videreuddannelse på det private arbejdsmarked forud for OK 2007, dels den såkaldte Kvalitetsreform vedr. den offentlige sektor i sommeren 2007.

Der var dog langt fra tale om reformskabende forhandlinger. Mest af alt var det taktisk bestemte træk, der skulle vise regeringen som et velfærdsfrem-

mende parti, samtidig med at der blev skubbet en kile ind mellem fagbevægelsen og Socialdemokratiet.

Optakten til Trepårt 12

I foråret 2009 forlod Anders Fogh Rasmussen statsministerposten for at blive generalsekretær i NATO. Han blev afløst af Lars Løkke Rasmussen, som dermed havde godt to år til at køre sig ind, før næste valg. I oppositionen var der allerede fra året før sat et arbejde i gang for at skabe samling og dermed sikre et regeringsskifte efter 10 år med VK.

Ideen var gennem udvikling af fælles politik at gøre SF moden til at indtræde i en regering – med inspiration fra det tilsvarende forløb i Norge, hvor et fælles valgprogram førte til en koalitionsregering under Arbejderpartiets ledelse. I Danmark blev det forberedt af enkelte nøglepersoner fra SF og Socialdemokratiet, herunder Thor Möger Petersen og Henrik Sass Larsen. De Radikale blev holdt udenfor på grund af anstrengte relationer, og fordi det blev anset som for besværligt at dække et så bredt politisk spænd. Til gengæld ignorerede man de historiske erfaringer om De Radikales støtte som forudsætning for magt.

Det første resultat, der kom i august 2009, var *Fair Forandring* – et fælles S-SF udspil om bl.a. velfærd og skat. Her lovede de to partier, at skatterne ikke ville stige under en ny regering.

Finanskrisens gennemslag betød øgede krav til den økonomiske politik, og S-SF besluttede at acceptere regeringens præmisser om sikring af balance i 2020. Alt i alt var der tale om en politisk dagsorden, der ikke umiddelbart omfattede inddragelse af parterne. Men det var samtidig indlysende, at spørgsmål med direkte relevans for arbejdsmarkedet – bl.a. omkring arbejdstid og tilbagebetaling – formentlig måtte bringes i spil. Og det kunne gøre et trepartssamarbejde aktuelt.

I løbet af efteråret 2009 udvikledes i samarbejdet mellem S og SF tanker om øget arbejdstid som et afgørende bidrag, der skulle sikres gennem et trepartsforløb, og der var kontakter til fagbevægelsen – herunder mellem Socialdemokratiets formand, Helle Thorning-Schmidt og den såkaldte 4-bande: LO's formand, Harald Børsting, 3F's formand, Poul Erik Skov Christensen, Metals formand, Thorkild E. Jensen, samt HK's formand, Kim Simonsen. Her var der principiel enighed om, at øget arbejdstid kunne bringes i spil.

Fair Løsning

Fra februar 2010 var der seriøse forhandlinger om det nye udspil – Fair Løsning. Der var nu tale om et *uformelt topartsforløb* mellem de to oppositionspartier og fagbevægelsen med et omfattende arbejde på embedsmandsplan og løbende inddragelse af det politiske niveau. Det førte til enighed om, at der via trepartsforhandlinger kunne findes 15 mia. kr. gennem et øget arbejdsudbud, men ingen afklaring af, hvordan det skulle gøres. Partierne sagde øget arbejdstid. Fagbevægelsen talte stadig om at forsøge på at finde andre tiltag.

I begyndelsen af maj nærmede man sig de endelige formuleringer af det, der blev kaldt *arbejdsvejen* frem for sparevejen. Der blev lagt op til øget arbejdstid, og det blev umiddelbart før præsentationen af Fair Løsning den 11. maj 2010 konkretiseret som 1 time om ugen – svarende til 12 minutter mere pr. dag. Det var kun forbundsformændene fra de store forbund, der var informeret på forhånd. Der var en kritisk holdning til det forenkede budskab, men opbakning til helheden.

Først herefter foregik der en information af baglandet i de forskellige forbund. Umiddelbart var der en positiv stemning, der også prægede offentligheden generelt.

Der blev lagt op til, at udgangspunktet for reguleringen skulle være en trepartsaftale mellem en ny regering og parterne, hvorefter resultaterne skulle realiseres gennem lovgivning og kollektive aftaler, og – da arbejdstiden er et overenskomstanliggende – først og fremmest ved de kommende overenskomstforhandlinger. Det var forudsætningen, at det skulle iværksættes efter et regeringsskifte. LO-fagbevægelsen ville ikke gennemføre noget tilsvarende med den siddende regering. Arbejdsgiverne var samtidig kun meget sporadisk informeret. Med hovedorganisationernes aftagende overenskomstmæssige indflydelse havde der længe i LO været en interesse for at sikre øget politisk indflydelse.

FTF og AC blev informeret umiddelbart forud for offentliggørelsen. FTF forsøgte derefter at spille en aktiv rolle og påvirke dagsordenen for de evt. kommende trepartsforhandlinger. AC holdt sig skeptisk afventende,

Genopretningspakken

Umiddelbart efter offentliggørelsen af Fair Løsning gik VK-regeringen i offensiven med fremlæggelsen af den såkaldte genopretningspakke. Den fremlagdes den 19. maj og allerede den 25. maj indgik regeringen og Dansk Folkeparti et forlig, der skulle føre til forbedring af den offentlige saldo med 1,5 pct. af BNP i 2011-13 svarende til i alt 24 mia. kr. Hovedmidlet i oplægget var en midlertidig fastfrysning af overførselsindkomsterne, men det blev på Dansk Folkepartis foranledning ændret til en *forringelse af dagpengeområdet* i form af en forkortelse af dagpengeperioden fra 4 til 2 år og en forlængelse af genoptjeningskravet fra et halvt til et helt år.

Der var ikke nogen direkte sammenhæng mellem Fair Løsning og Genopretningspakken, men det gjorde det formentlig lettere for VK at gennemføre dagpengeforringelser, som ramte fagbevægelsen hårdt, at LO netop med tilslutningen til Fair Løsning havde afgivet en krigserklæring.

Der blev i oktober udgivet en revideret udgave af Fair Løsning Forinden havde FTF i august offentligt givet sin tilslutning til arbejdsvejen. I LO var der tilsyneladende massiv opbakning – om end FOA's formand, Dennis Kristen, i flere omgange udtalte sig kritisk. LO's hovedbestyrelse gav sin tilslutning til arbejdsvejen den 28. august, og ved den lejlighed noteredes det, at også FOA's næstformand, Mona Striib, nikkede ja.

Tilbagetrækningsreform og Fair Løsning 2020

I nytårstalen den 1. januar 2011 fornyede Lars Løkke regeringens offensive linje med sit forslag om afskaffelse af efterlønnen. Man ville ikke længere nøjes med de betydelige opstramninger, der allerede var sat i søen med Velfærdsreformen i 2006, som også fik Socialdemokratiets tilslutning.

Efter et intenst forhandlingsforløb lykkedes det regeringen den 13. maj 2011 at indgå et forlig, som ikke alene blev støttet af Dansk Folkeparti, men også af Det Radikale Venstre. *Efterlønnen* blev ikke helt afskaffet, men *stærkt forringet* bl.a. gennem en hurtigere stigning i pensionsalderen end forudsat i Velfærdsreformen. Da der således var tale om forligsstof blev realiseringen af reformen udsat til efter det kommende folketingsvalg.

Allerede tre dage senere – den 16. maj 2011 – fremlagde S og SF med det reviderede udspil – *Fair Løsning 2020* – deres svar på Tilbagetrækningsreformen. Her blev de 12 min. igen brugt i lanceringen, hvor arbejdsvejen nu direkte blev stillet op som alternativ til regeringens økonomiske politik. Man kunne tale om et logisk bytte mellem S-SF og fagbevægelsen, hvor partierne sikrede efterlønnen, hvis fagbevægelsen kunne levere et udvidet arbejdsudbud svarende til 15 mia. kr. Derfor lovede partierne, at der inden 60 dage efter en ny regerings tiltrædelse ville blive indkaldt til trepartsforhandlinger, som skulle være første skridt i denne byttehandel.

Der var således på dette tidspunkt tale om en relativ enkelt dagsorden, hvor tilslutning til arbejdsvejen og leveringen af de nødvendige milliarder skulle sikre velfærden – herunder først og fremmest efterlønnen. Det var også en defensiv dagsorden. Et mere proaktivt reformperspektiv blev skudt i baggrunden – nærmere bestemt en efter- og videreuddannelsesreform, der kunne betragtes som ligeså samfundsmæssig nødvendig i 2000-tallet, som AMP var det tilbage i 1987-91.

Udover sikringen af efterlønnen var der i fagbevægelsen også en forventning om, at dagpengefóringelserne ville blive rullet tilbage af en ny regering. Problemet var blot, at man dermed var på kollisionskurs med De Radikale, som støttede både den ene og den anden reform, og som ville fastholde denne støtte, hvis der var flertal for dem efter et valg. De Radikale ville fortsat bakke op om en ny regering, selv om partiet var lodret imod fundamentet for denne regerings politik, som det var fremlag af S og SF.

”Flexicurity”

Med Genopretningspakken og Tilbagetrækningsreformen bragte regeringen og forligspartierne sig på kollisionskurs med det såkaldte ”flexicurity”-system, der er en effekt af den danske model. Selvreguleringen førte til et system, hvor det er let at ”hyre og fyre”, men til gengæld kompenseres der via lovgivning med økonomisk sikkerhed under arbejdsløshed mm. (Andersen og Mailand 2005).

Med reformerne blev balancen mellem fleksibilitet og sikkerhed forrykket – et udtryk for fagbevægelsens svage situation under den økonomiske krise.

Valget ændrer dagsordenen

Folketingsvalget den 15. september 2011 sikrede lige akkurat flertal for en ny regering mellem S, SF og RV, hvor Enhedslisten sikrede det parlamentariske grundlag. Men valgresultatet cementerede samtidig flertallet for Løkkes to store reformer. Dvs. at det var et nederlag for den alternative økonomiske politik, der lå i udspillene fra S og SF, og en sejr for den afgående regerings økonomiske politik, der blev videreført. Det var forudsætningen for radikal accept af at deltage i den nye regering. I forvejen havde S og SF sagt, at de ville danne regering under alle omstændigheder, hvis de havde mandaterne til det. På den måde var det vælgerne, der bestemte at den nye regering nu måtte revidere den politik, som to af dens partier – S og SF – var gået til valg på.

Trepartsprojekt med nye forudsætninger

Behovet for det store bidrag fra arbejdsmarkedsparterne faldt til gengæld væk, men der var alligevel en interesse for at fastholde et trepartsforløb som et bidrag til regeringens politik. Derfor indgik også gennemførelsen af et trepartsforløb som en del af det regeringsgrundlag, der efter stort besvær blev færdigt efter flere uger ved indgangen til oktober 2011. Her blev det sat som et mål, at arbejdsudbuddet skulle øges med netto 20.000 personer, hvilket ville forbedre de offentlige udgifter med 4 mia. kr., som skulle anvendes til *arbejdsmarkeds- og uddannelsesinitiativer* i bredeste forstand.

Formålet med en trepartsaftale var ifølge regeringsgrundlaget ”... at øge den danske konkurrenceevne, gøre uddannelse til en drivkraft for vækst, øge beskæftigelsen og modernisere den danske model.” (Regeringen 2011).

Der var tale om formuleringer, der lå tæt op af ordlyden i Fælleserklæringen af 8. december 1987, hvor parterne på den ene side forpligtede sig til at føre en konkurrencefremmende lønpolitik ved overenskomstforhandlingerne, samtidig med at aktørerne i fællesskab søgte at fremme et stort velfærdsprojekt. I 1987-91 var det AMP. I 2011-12 var det en efter- og videreuddannelsesreform, der skulle fremme et system med livslang læring gennem et kontinuerligt løft fra bund til top i uddannelsespyramiden (Due og Madsen 2012).

I det videre forløb var der en tendens til, at spørgsmålet om øget arbejdsudbud gennem beskæring af fridage blev dominerende – selv om parterne egentlig fra starten var enige om, at det først skulle realiseres, når krisen var overstået og altså ikke var et aktuelt fænomen. Samtidig arbejdede de forskellige aktører i fagbevægelsen på at udvide dagsordenen for at opnå goder, der ift. baglandet kunne fremstå som tilstrækkelig kompensation for at bidrage med de 4 mia. kr.

Ikke alene på de indre linjer, men i høj grad også i den offentlige debat kom stadig flere spørgsmål i spil. Der var forestillinger om direkte eller indirek-

te at inddrage ændringer i dagpengesystemet, det fysiske og psykiske arbejdsmiljø, en skattereform, problemer omkring østeuropæisk arbejdskraft mv.

”Det betyder, at antallet af aktører forøges, og at antallet af fora, hvor hensigterne skal realiseres, stiger. Det vil ofte være både lovgivning, kommunalbestyrelsesbeslutninger og overenskomstjusteringer, der skal i spil, og når det gælder aktørerne, er der både LO, FTF og AC samt lederne og de gule, der også kræver at være med. Der skal skabes enighed mellem aktørerne både internt i de enkelte hovedorganisationer og mellem dem. I den komplekse proces, der skal i gang, er der mulighed for så mange uforudsigelige situationer, at risikoen for et sammenbrud for det samlede projekt øges.” (Due og Madsen 2012).

Sådan skrev vi forud for starten på trepartsforløbet i foråret 2012. Og så nævnte vi i denne sammenhæng ikke en gang de mulige interne stridigheder mellem de politiske aktører eller problemerne med at få arbejdsgiverne til at acceptere en løsning. Det var næsten historien om det forudsigeligt kuldsejlede trepartsforløb.

Uenighed om tidsramme

I *Fair Løsning 2020* var lovet trepartsforhandlingen inden for 60 dage efter regeringens tiltrædelse. Under valgkampen blev det strammet op til 5-6 uger. Men da partierne skulle bruge et par uger på at nå til enighed om regeringsgrundlaget, begyndte tiden at blive knap. Problemet var, at man nærmede sig de forestående overenskomstforhandlinger og dermed risikerede en sammenblanding af politiske drøftelser og forhandlinger mellem parterne.

For arbejdsgiverne var det et slag mod parternes selvregulering, og derfor var det DA's første mål at sikre en udskydelse, så trepartsforløbet kom til at ligge efter afslutningen af OK 2012. Det var først nu, at arbejdsgiverne for alvor meldte sig på banen med løbende kontakter til den nye regering og til fagbevægelsen.

Omvendt var der i store dele af LO-fagbevægelsen – herunder ikke mindst internt i 3F – et ønske om at få startet trepartsforløbet inden – eller i det mindste få fastslået den overordnede dagsorden, så man var klar over, hvad der ventede, når overenskomstforhandlingerne fandt sted. I modsat fald kunne parterne komme til at forhandle i blinde.

På LO's kongres i Aalborg den 30. oktober til 1. november fremstod tydeligt en uenighed mellem regeringen og LO om proces og indhold, og det stod klart, at der ikke ville ske noget før efter OK 2012.

Sonderinger under OK-forløbet

Overenskomstforhandlingerne på de forskellige områder kom i gang i løbet af januar. Den 12. februar 2012 lykkedes det at nå til enighed om den toneangi-

vende industriooverenskomst mellem DI og CO-industri. Dermed var grundlaget lagt for realitetsforhandlinger ved de øvrige borde, og den 19. marts 2012 bandt LO og DA sløjfe om det samlede resultat i Forligsinstitutionen. Det var således først fra dette tidspunkt, at trepartsforløbet for alvor kunne komme øverst på dagsordenen.

Der var dog allerede i januar indledende uformelle sonderinger, og de kom på mere sikker grund, da industriforliget var på plads i starten af februar. Bl.a. på et møde mellem LO og FTF blev St. Bededag drøftet som en mulig fridag, der kunne droppes, og det blev nævnt på et møde i LO's overenskomststudvalg den 26. januar 2012. Her var der skepsis, men ingen direkte afvisning. På et møde med den nye finansminister, Bjarne Corydon, og LO's formand, Harald Børsting, i spidsen fastsattes den 30. januar et embedsmands- og et politiker-spor. Embedsmændene blev sat til at lave beregninger mv. vedr. en række emner: først arbejdstid, dernæst uddannelses- og beskæftigelsespolitik, social dumping og den danske model. Der blev afsat seks møder fra 24. februar til 3. april. I regeringen var det på embedsmandsplan en gruppe under ledelse af afdelingschef Jens Gordon, Finansministeriet, der stod for forløbet.

Hermed kan man tale om en indledende topartsfase – med regeringen og fagbevægelsen – som forberedelse til et trepartsforløb. Men efter overenskomstafslutningen blev der i stigende grad fra regeringens side også tale om sonderinger i forhold til arbejdsgiverne, dvs. en slags parallelle møder.

Allerede før den egentlige start kom St. Bededag offentligt i spil, da det nævntes som en mulighed i en artikel i Mandag Morgen den 3. februar. Mange af aktørerne fandt det særdeles uheldigt. Tiden var endnu ikke til at sende prøveballoner op.

I marts spidsede de tekniske diskussioner om arbejdstid til. Regeringen stod hårdt på, at fagbevægelsen skulle aflevere to arbejdsdage. Det førte ikke til nogen konklusion, og dvs. at spørgsmålet, om hvordan bidraget skulle sammensættes, fortsat stod åbent. Det gav ikke anledning til dens store bekymring i LO. Til syvende og sidst ville det falde på plads, hvis man i øvrigt var tilfreds med de andre elementer i en trepartsaftale.

Men der var tale om en underliggende mangel på tillid mellem parterne, som fik regeringen til nærmest at kræve, at fagbevægelsens repræsentanter aflevere 4 mia. kr. ved indgangsdøren – før man kunne realitetsforhandle de andre spørgsmål. Den hårde linje kan også ses som et resultat af, at regeringens sonderinger med nogle af forbundene antydede en betydelig uenighed i baglandet. Det så ud som om, at LO's forhandlere i de tekniske og politiske drøftelser med regeringen gik længere end der umiddelbart var mandat til.

Kommissorium for trepartsforhandlinger

Fra slutningen af marts og ind i april blev drøftelserne af et egentligt *kommissorium* for trepartsforløbet mere konkrete. Det startede med et første udkast den 9. april og et andet udkast den 17. april. Der er fortsat voldsom diskussion om

indholdet og på to møder mellem på den ene side Helle Thorning-Schmidt og Bjarne Corydon og på den anden side LO's firebende er stemningen elendig. Regeringen føler sig bekræftet i, at det kniber med opbakning fra baglandet og holder måske derfor ekstra fat i, at der skal betales arbejdstid ved indgangen – selv om det først skal realiseres senere.

DA får først udkast til kommissorium den 20. april fra Finansministeriet. Arbejdsgiverne er især optaget af, at selvreguleringen i den danske model ikke påvirkes. Derfor ønsker de at undgå en aftale, der bagefter vil kræve ændringer i overenskomsterne. Den samme form for modstand kan findes i dele af fagbevægelsen, og det er en del af begrundelsen for, at det i stigende grad er *beskæring af helligdage*, som er på dagsordenen. St. Bededag har længe været offentlig kendt som en mulighed og i begyndelsen af maj kommer det frem i medierne, at der er to helligdage i spil.

På møder i baglandet i de involverede forbund viste der sig betydelig modstand mod at røre ved helligdagene. Derfor kom andre forslag på banen som fx feriefridagene. Her ville det kræve en gennemførelse ved forestående overenskomstforhandlinger, hvor medlemmerne fik mulighed for at stemme om resultatet. Til gengæld ville det ensidigt ramme de overenskomstdækkede områder, som har feriefridage. Helligdagene kunne blot fjernes ved lov og feriedage beskæres ved en ændring af ferieloven. Det sidste dog med en efterfølgende justering af overenskomsterne. Forbundsformændene forsøgte at jonglere mellem helligdage og feriedage for at holde spillet åbent i en situation, hvor modstanden mod de kendte udspil om helligdagene voksede.

Trods de fortsatte uenigheder nærmede formuleringen af det endelige kommissorium sig. LO's daglige ledelse sagde ja til en forhandling med en bred dagsorden og herunder sikring af bedre rammevilkår for den overenskomstbærende del af fagbevægelsen. De sidste krav til justeringer blev behandlet på et dagligt ledelsesmøde i LO den 22. maj, hvor kommissoriet allerede på forhånd var lækket i pressen.

Forinden var der den 18. maj holdt et møde mellem regeringens repræsentanter – for første gang inklusiv Margrethe Vestager – og LO's firebende. Her stod det klart, at det var hele regeringen, som ville realisere projektet.

Umiddelbart kunne man forvente størst modstand i 3F, men her fik forbundsformanden, Poul Erik Skov Christensen, på et hovedbestyrelsesmøde den 23. maj mandat til at fortsætte – ikke fordi der var opbakning til afgivelse af fritid, men fordi man gerne ville se, hvad forhandlingerne i øvrigt kunne indebære. Det så ud som en vanskelig vej, når det stod klart, at regeringen forlangte arbejdstidsindrømmelserne fastslået ved indgangsdøren. På et ekstraordinært forretningsudvalgsmøde i Metal var det store flertal kritisk, men situationen blev holdt åbent til det efterfølgende hovedbestyrelsesmøde.

Den 24. maj 2012 kunne trepartsforhandlingerne sættes i gang med et såkaldt *sættemøde*, hvor de involverede parter skrev under på kommissoriet. Der var lagt op til en meget omfattende aftale, som kunne få et perspektiv, der ifølge

centrale aktører endog overgik forløbet omkring Fælleserklæringen af 8. december 1987.

På baggrund af et fælles ansvar for at styrke konkurrenceevnen, væksten og jobskabelsen blev fremhævet en lang række elementer, der kunne styrke denne målsætning, og som parterne og regeringen via trepartsforhandlinger kunne enes om.

- 1) En udvidelse af arbejdsudbuddet svarende til netto ca. 20.000 personer gennem beskæring af ferie-/helligdage, mere fleksibel arbejdstid, mindre sygefravær mv.
- 2) En langsigtet løsning på praktikpladsproblemet.
- 3) Generelt uddannelsesmæssigt kompetenceløft gennem styrket voksen- og efteruddannelse mv.
- 4) Styrkelse af den danske model (underforstået bedre rammevilkår for de faglige organisationer)
- 5) Indsats mod social dumping.
- 6) Styrkelse af arbejdsmiljøindsatsen.
- 7) Justering af beskæftigelsesindsatsen, herunder evt. ændret arbejdsdeling mellem de kommunale jobcentre og a-kasserne.
- 8) Modernisering af den offentlige sektor, bl.a. ved gennemførelsen af en tillidsreform i samarbejde med organisationerne.
- 9) Yderligere vækstinitiativer, herunder evt. øget anvendelse af OPP (offentlig privat partnerskab) (af særlig interesse for pensionskasserne).

Derudover blev åbnet op for yderligere temaer – i det omfang de kunne bidrage til at styrke konkurrenceevnen.

Man kan tale om udviklingen af dagsordenen nærmest var omvendt proportional med beskæringen af det økonomiske bidrag, som parterne skulle bidrage med.

Det forudsigelige sammenbrud

På Metals hovedbestyrelsesmøde samme dag, den 24. maj, var kritikken fortsat massiv, men det stoppede ikke spillet, da konklusionen på mødet blot blev, at Thorkild E. Jensen blev bundet til at præsentere resultater for hovedbestyrelsen, før han nikkede ja.

Den 4. juni blev det første møde i den centrale forhandlingskreds afholdt i Statsministeriet, hvor regeringen holdt fast i, at arbejdstiden var alfa omega. En model skulle på plads som det første. Det var indgangsbilletten til de videre drøftelser.

Forløbet blev evalueret på LO's daglig ledelsesmøde den 6. juni, hvor der ikke mindst var utilfreds over, at regeringen kun anså beskæring af ferie/fridage som mulige løsninger på arbejdstid og derfor afviste alle LO's alternative forslag. Stemningen på mødet var dårlig.

Samme dag var der igen forretningsudvalgsmøde i Metal, hvor Thorkild E. Jensen igen orienterede om trepartsforløbet. Der var ikke ændret på den kritiske holdning, og forbundsformanden konkluderede selv, at det med det nuværende udgangspunkt var svært at se, hvordan en trepartsaftale skulle landes. Underforstået var det, at det var meget vanskeligt som en organisation, der var sat i verden for at skaffe goder til medlemmer, at starte et sådant forløb med at acceptere en beskæring af de allerede opnåede goder.

Den negative holdning i Metal forblev ikke ukendt i offentligheden. Allerede senere den 6. juni bragte net-mediet Altinget således en artikel med overskriften: ”Metal-bagland undsiger deres formand”, hvor fire FU-medlemmer var citeret.

På et møde i LO dagen efter, den 7. juni, blev de negative røster fra baglandet diskuteret. For at imødekomme dem blev det besluttet, at Harald Børsting efter det næste dagligt ledelsesmøde den 12. juni skulle melde tydeligt ud, at ændringer i arbejdstiden først skulle have virkning i 2015, og at det kun i den omgang drejede sig om én helligdag. Den anden dag, der havde været talt om, skulle i første omgang alene målsættes.

Det var dog for sent med disse forebyggende foranstaltninger. Senere samme dag mødtes Metals hovedbestyrelse, og selv om de skeptiske forretningsudvalgsmedlemmer ikke ytrede sig, var der så mange negative indlæg, at formanden endte med at konkludere, at en samlet hovedbestyrelse mente, at ferie- og helligdage ikke vil kunne bringes i spil i trepartsdrøftelserne.

Thorkild E. Jensen sagde, at det ville betyde afslutningen på trepartsforløbet, hvad de fleste tilstedeværende ikke troede på. Han sagde også, at man havde en enestående mulighed for at opnå historiske resultater, men kun hvis man gav køb på noget ferie. Ifølge en del aktører forelå da allerede også skitsen til et forhandlingsresultat, der imødekom fagbevægelsens synspunkter på de fleste punkter.

Da Altinget havde opsnuset historien kort tid efter mødet, besluttede Metal selv at melde resultatet ud. Inden da orienterede formanden LO's Harald Børsting, der umiddelbart efter ringer til Bjarne Corydon. Han beslutter på stedet, at forhandlingerne må afbrydes og ved drøftelser med de øvrige ansvarlige ministre er der fuldstændig enighed om dette.

LO fik samme aften denne besked, og stemningen var derfor elendig på et morgenmadsmøde i firebanden hos Harald Børsting i Dragør fredag den 8. juni. Endnu varede det nogle timer, før meldingen kom ud. Bjarne Corydon ville først orientere de øvrige lønmodtager hovedorganisationer samt DA og DI. Derfor holdt LO både daglig ledelsesmøde og hovedbestyrelsesmøde, uden at sammenbruddet blev omtalt. Midt under mødet blev regeringens beslutning offentliggjort. Det skete via TV2 News og vakte stor fortørnelse hos de LO-forbund, der ikke var blevet orienteret – herunder ikke mindst FOA's Dennis Kristensen.

Samme formiddag blev i Fællessalen på Christiansborg afholdt en konference i anledning af 25-året for Fælleserklæringen af 8. december 1987. Flere af

de prominente indbudte gæste mødte i sagens natur ikke op, og midt under konferencen stod det klart, at det forudsigelige sammenbrud var en realitet. Sidste punkt på konferencens dagsorden var: ”Er der brug for en ny fælleserklæring – og hvad skal den indeholde?”

Spørgsmålet skulle drøftes af et panel med nutidens beslutningstagere, herunder bl.a. finansminister Bjarne Corydon, DI’s adm. direktør, Karsten Dybvad, og forbundsformand i 3F, Poul Erik Skov Christensen. De meldte alle afbud – og punktet blev aflyst.

Skema 1 Forskelle i karakteristika mellem 1987-91 og 2011-12

	<i>Fælleserklæringen 1987 og AMP</i>	<i>Trepart 12</i>
<i>Dagsorden</i>	To afgørende hovedemner og et supplement	En palet af emner uden egentlig prioritering
<i>Middel</i>	Overenskomst som hovedmiddel med supplerende lovgivning	Politisk bestemt dagsorden, der fører til inddragelse af parterne
<i>Hovedaktører</i>	Et fåtal af hovedpersoner med gensidig tillid	Mange aktører og skift af aktører – præg af mistillid
<i>Graden af åbenhed</i>	Lukket og uformelt forhandlingsforløb	Ukontrollabel styring af informationer udadtil. Oplysninger lækkes på kritiske tidspunkter
<i>Offentligheden</i>	Stærke interesser bekæmper projektet. Modstand i baglandet	Skepsis i baglandet over for begrænset frihed – om end en vis sympati i offentligheden. Perspektivet svært at overskue udefra.
<i>Mediedækning</i>	Sporadisk, men med god plads til kritik	Politisk brandbart emne med omfattende dækning på alle medieplatforme. Intern uenighed i fagbevægelsen eksponeres

Referencer

Andersen, Søren Kaj og Mailand, Mikkel. 2005. "Flexicurity og det danske arbejdsmarked – et review med fokus på overenskomstsyste­met". I *Flexicurity - udfordringer for den danske model*. København: Beskæftigelsesministeriet.

Jesper, Madsen, Jørgen Steen og Jensen, Carsten Strøby. 1993. *Den danske Model. En historisk sociologisk analyse af det danske aftalesystem*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Due, Jesper og Madsen, Jørgen Steen. 2003. *Fra magtkamp til konsensus. Arbejdsmarkedspensionerne og den danske model*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Due, Jesper og Madsen, Jørgen Steen. 2012. *Når trepartssamarbejde skaber reformer. Historien om trepartssamarbejde i Danmark i lyset af 25-året for Fælleserklæringen af 1987*. København: FAOS og Pension Danmark.

Mailand, Mikkel. 2008. *Regulering af arbejde og velfærd – mod nye arbejdsdelinger mellem staten og arbejdsmarkedets parter*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Mailand, Mikkel. 2011. *Trepartssamarbejdet gennem tiderne – hvordan, hvornår og hvilke udfordringer*. Notat. København: FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Mailand, Mikkel, Due, Jesper og Madsen, Jørgen Steen. 2008. "Efteruddannelse". I Mailand 2008.

Regeringen. 2011. *Et Danmark, der står sammen. Regeringsgrundlag, oktober 2011*. København: Regeringen.

JD/JSM
02.06.14